

מקדמה לכ"י העקידה

Prologue to the Akedah

(1) בראשית רבה פרשה נה

(א) ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם, כתיב: נתתה ליראיך נס להתנסם מפני קשט סלה, נסיון אחר נסיון, וגדולין אחר גדולין, בשביל לנסותן בעולם, בשביל לגדלן בעולם, כנס הזה של ספינה. וכל כך למה, מפני קשט, בשביל שתתקשט מדת הדין בעולם, שאם יאמר לך אדם למי שהוא רוצה להעשיר מעשיר, למי שהוא רוצה מעני, ולמי שהוא רוצה הוא עושה מלך, אברהם כשרצה עשאו מלך, כשרצה עשאו עשיר, כול את להשיבו ולומר לו יכול את לעשות כמו שעשה אברהם אבינו, והוא אומר מה עשה, ואת אומר לו: ואברהם בן מאת שנה בהולד לו, ואחר כל הצער הזה נאמר לו: קח נא את בנך את יחידך ולא עכב, הרי נתתה ליראיך נס להתנסם.

(ב) ה' צדיק יבחן ורשע ואהב חמס שנאה נפש, אמר רבי יונתן הפשטני הזה כשפשטנו לוקה אינו מקיש עליו ביותר מפני שהיא פוקעת, וכשפשטנו יפה הוא מקיש עליו ביותר, למה שהיא משתבחת והולכת. כך הקדוש ברוך הוא אינו מנסה את הרשעים, למה שאין יכולין לעמד, דכתיב: והרשעים כים נגרש, ואת מי מנסה את הצדיקים, שנאמר: ה' צדיק יבחן: ויהי אחר הדברים האלה ותשא אשת אדניו וגו'. ויהי אחר הדברים האלה, אמר רבי יונתן היוצר הזה כשהוא בודק את הכבשן שלו אינו בודק את הכלים המרעעים, למה שאינו מספיק להקיש עליו אחת עד שהוא שוברו, ומה הוא בודק בקנקנים ברורים, שאפלו הוא מקיש עליו כמה פעמים אינו שוברו, כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה את הרשעים אלא את הצדיקים, שנאמר: ה' צדיק יבחן.

אמר רבי אלעזר לבעל הבית שהיה לו שתי פרות אחת פחה יפה ואחת פחה רע, על מי הוא נותן את העל לא על אותה שפחה יפה, כך אין הקדוש ברוך הוא מנסה אלא הצדיקים, שנאמר: ה' צדיק יבחן.

(ג) דבר אחר, ה' צדיק יבחן, זה אברהם, ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם. רבי אבון פתח: באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה, אמר רבי אבון לרב שהיה מצוה לתלמידו ואומר לו: לא תטה משפט, והוא מטה משפט: לא תכיר פנים, והוא מכיר פנים: לא תקח שחד, והוא לוקח שחד. לא תלוה ברבית, והוא מלוה ברבית. אמר לו תלמידו רבי אתה אומר לי לא תלוה ברבית ואת מלוה ברבית, לך שרי ולי אסירא. אמר לו אני אומר לך אל תלוה ברבית לישראל, אבל תלוה ברבית לעובד פוכבים, דכתיב: לנכרי תשיך ולא תשיך. כך אמרו ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, רבון העולמים כתבת בתורתך: לא תקם ולא תטר, ואת נוקם ונוטר, שנאמר: נקם ה' ובעל חמה, נוקם הוא לעריו ונוטר הוא לאיביו. אמר להם הקדוש ברוך הוא אני כתבתי בתורה: לא תקם ולא תטר את בני עמך, אבל נוקם ונוטר אני לעובדי כוכבים: נקם נקמת בני ישראל, כתיב: לא תנסו את ה', והאלהים נסה את אברהם.

(ד) אחר הדברים האלה, אחר ההגורי דברים שהיו שם, מי הרהר אברהם הרהר ואמר שמחתי ושמחתי את הכל ולא הפרשתי להקדוש ברוך הוא לא פר אחד ולא איל אחד. אמר לו הקדוש ברוך הוא על מנת שנאמר לך שתקריב את בנך ולא תעב, על דעתיה דרבי אלעזר דאמר, אלהים והאלהים, הוא ובית דינו, מלאכי השרת אמרו, אברהם זה שמח ושמח את הכל ולא הפרש להקדוש ברוך הוא לא פר אחד ולא איל אחד. אמר להן הקדוש ברוך הוא על מנת שנאמר לו שיקריב את בנו ולא יעב. יצחק ושמעאל היו מדינים זה עם זה, זה אומר אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה, וזה אומר חביב אני ממך שנמלתי לשמונה ימים. אמר ליה ישמעאל אני חביב ממך, למה שהיה ספק בנדי למחות ולא מחיתי. באותה שעה אמר יצחק הלואי היה נגלה עלי הקדוש ברוך הוא ואומר לי שאחתך אחד מאברי ולא אעכב, מיד והאלהים נסה את אברהם.

[נסח אחר: אמר לו ישמעאל, אני חביב ממך שנמלתי לשלש עשרה שנה, אבל אתה נמלת בקטנד ואי אפשר למחות. אמר לו יצחק כל מה שהלויית להקדוש ברוך הוא שלשה טפים דם הם, אלא הריני עכשו בן שלשים ושבע שנה אלו מבקש לי הקדוש ברוך הוא להשחט אני מעכב, אמר הקדוש ברוך הוא הרי השעה, מיד והאלהים נסה את אברהם.]

And it came to pass after these things, that God tested [nisah] Avraham. It is written, You have given a nes (flag, banner) to those who fear You, that it may be displayed [lehithnoset] because of truth [koshet], selah (Ps. 60:6): this means, trial after trial, greatness after greatness, in order to test them in the world and exalt them in the world like a ship's flag. And why all this? Because of truth, selah: so that the attribute of justice [din] may be verified [titkashet] in the world. Thus, if one says: 'Whom God wishes to enrich, God enriches; to impoverish, God impoverishes; whom God desires God makes into a king; when God wished, God made Avraham wealthy, and when God wished God made him a king!' Then you can answer that person and say, 'Can you do what Avraham did?' And the person would ask: 'What did he do?' and you say: Avraham was a hundred years old, when his son Itzchak was born to him; yet after all this pain it was said to him: Take, please, your son, your only son, yet he did not refuse. This is You have given a flag to those who fear You, that it may be displayed.

Ad-nai tries the righteous; and His soul hates the evil ones and those who love violence Rabbi Yonatan said: When a flax worker knows that his flax is of good quality, the more he beats it the more it improves and the more it glistens; but if it is of inferior quality, he cannot give it one knock without it splitting. Similarly, Ad-nai does not test the wicked - why? Because they cannot withstand it, as it is written And the evil ones He expels like the sea and who does God test? The righteous, as it says Ad-nai tries the righteous. And it was, after these things, his master's wife cast [tisah] [her eyes upon Yosef and said, "Lie with me." And it was, after these things Rabbi Yonatan said: A potter does not test defective vessels, because he cannot give them a single blow without breaking them. What then does he test? Only strong vessels, for he will not break them even with many blows. Similarly, the Holy One of Blessing does not test the wicked but the righteous, as it says, Ad-nai tries the righteous Rabbi Eleazar said: When a man possesses two cows, one strong and the other weak, on which one he puts the yoke? Surely on the strong one Similarly, God tests only the righteous, as it says, Ad-nai tries the righteous.

Another opinion: The Lord tests the righteous – This is Abraham – Sometime after these things, God tested Abraham. R. Avin expounded: Since a king's word is supreme, who can say to him: 'What are you doing?' – R. Avin said: [This may be compared] to a teacher who commands his student, saying to him: You shall not judge unfairly," but [the teacher himself] judges unfairly; Do not take a bribe, but [the teacher himself] takes a bribe; Do not lend on interest, but [the teacher himself] lends on interest. His student said to him: Rabbi, you said to me: Do not lend on interest, but you lend on interest? [Is it] permitted to you but forbidden to me? [The teacher] said to him: I said to you: Do not lend on interest to a Jew, but you may lend on interest

to an idol worshipper, as it is written: *You may lend on interest to a foreigner, but you may not lend on interest to your brother [Israelite].* Thus Israel said before The Holy One Blessed be He: Master of the Universe, you wrote in your Torah: *You shall not take vengeance or bear a grudge*, but you take vengeance and bear a grudge, as it is said: *The Lord is vengeful and fierce in wrath. The Lord takes vengeance on His enemies.* The Holy One Blessed be He said to them: I wrote in the Torah: *You shall not take vengeance or bear a grudge against your countrymen,* but I take vengeance against idol worshippers – *Avenge the Israelite people on the Midianites.* It is written: *Do not test the Lord* – [but] *God tested Abraham.*

After these things – misgivings were experienced on that occasion. Who then had misgivings? Avraham, saying to himself: 'I have rejoiced and made all others rejoice, yet I did not set aside a single bullock or ram for the Holy One of Blessing.' Said the Holy One of Blessing to him: 'I know that even if you were commanded to offer your only son to Me, you would not refuse.' - this is according to Rabbi Eleazar who said that the employment of va-e-lohim where E-lohim would suffice, implies both God and God's Court. It was the ministering angels who spoke thus: 'This Avraham rejoiced and made all others rejoice yet did not set aside for the Holy One of Blessing a single bullock or ram.' Said the Holy One of Blessing to them: 'Even if we tell him to offer his own son, he will not refuse.' Itzchak and Ishmael were engaged in a dispute: the latter argued, 'I am more beloved than you, because I was circumcised at the age of thirteen'; while the other retorted, 'I am more beloved than you, because I was circumcised at eight days.' Said Ishmael to him: 'I am more beloved, because I could have protested, yet I did not.' At that moment Itzchak exclaimed: 'O that God would appear to me and bid me cut off one of my limbs! then I would not refuse.' Said God: 'Even if I bid you sacrifice yourself, you will not refuse.'

[Another version: Said Ishmael to him: 'I am more beloved than you, since I as circumcised at the age of thirteen, but you were circumcised as a baby and could not refuse.' Itzchak retorted: 'All that you did lend to the Holy One of Blessing was three drops of blood. But look, I am now thirty-seven years old, yet if God desired of me that I be slaughtered, I would not refuse.' Said the Holy One of Blessing 'This is the moment!' Straightway, *God tested Avraham.*]

2) Jubilees Chapter 17

1. And in the first year of the fifth week Isaac was weaned in this jubilee, [1982 A.M.] and Abraham made a great banquet in the third month, on the day his son Isaac was weaned.
2. And Ishmael, the son of Hagar, the Egyptian, was before the face of Abraham, his father, in his place, and Abraham rejoiced and blessed God because he had seen his sons and had not died childless.
3. And he remembered the words which He had spoken to him on the day on which Lot had parted from him, and he rejoiced because the Lord had given him seed upon the earth to inherit the earth, and he blessed with all his mouth the Creator of all things.
4. And Sarah saw Ishmael playing and dancing, and Abraham rejoicing with great joy, and she became jealous of Ishmael and said to Abraham, 'Cast out this bondwoman and her son; for the son of this bondwoman will not be heir with my son, Isaac.'
5. And the thing was grievous in Abraham's sight, because of his maidservant and because of his son, that he should drive them from him.
6. And God said to Abraham 'Let it not be grievous in thy sight, because of the child and because of the bondwoman; in all that Sarah hath said unto thee, harken to her words and do (them); for in Isaac shall thy name and seed be called.
7. But as for the son of this bondwoman I will make him a great nation, because he is of thy seed.'
8. And Abraham rose up early in the morning, and took bread and a bottle of water, and placed them on the shoulders of Hagar and the child, and sent her away.
9. And she departed and wandered in the wilderness of Beersheba, and the water in the bottle was spent, and the child thirsted, and was not able to go on, and fell down.
10. And his mother took him and cast him under an olive tree, and went and sat her down over against him, at the distance of a bow-shot; for she said, 'Let me not see the death of my child,' and as she sat she wept.
11. And an angel of God, one of the holy ones, said unto her, 'Why weepest thou, Hagar? Arise take the child, and hold him in thine hand; for God hath heard thy voice, and hath seen the child.'
12. And she opened her eyes, and she saw a well of water, and she went and filled her bottle with water, and she gave her child to drink, and she arose and went towards the wilderness of Paran.
13. And the child grew and became an archer, and God was with him, and his mother took him a wife from among the daughters of Egypt.
14. And she bare him a son, and he called his name Nebaioth; for she said, 'The Lord was nigh to me when I called upon him.'
15. And it came to pass in the seventh week, in the first year thereof, [2003 A.M.] in the first month in this jubilee, on the twelfth of this month, there were voices in heaven regarding Abraham, that he was faithful in all that He told him, and that he loved the Lord, and that in every affliction he was faithful.
16. And the prince Mastêmâ came and said before God, 'Behold, Abraham loves Isaac his son, and he delights in him above all things else; bid him offer him as a burnt-offering on the altar, and Thou wilt see if he will do this command, and Thou wilt know if he is faithful in everything wherein Thou dost try him.'
17. And the Lord knew that Abraham was faithful in all his afflictions; for He had tried him through his country and with famine, and had tried him with the wealth of kings, and had tried him again through his wife, when she was torn (from him), and with circumcision; and had tried him through Ishmael and Hagar, his maidservant, when he sent them away.
18. And in everything wherein He had tried him, he was found faithful, and his soul was not impatient, and he was not slow to act; for he was faithful and a lover of the Lord.

(3) סוטה ל"א.

תניא רבי מאיר אומר נאמר ירא אלהים באיוב ונאמר ירא אלהים באברהם
 מה ירא אלהים האמור באברהם מאהבה
 אף ירא אלהים האמור באיוב מאהבה.
 ואברהם גופיה מנלן דכתיב זרע אברהם אוהבי.

(4) איוב א, ו-ב.

(ו) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֹאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים לְהִתְיַצֵּב עַל־ה' וַיָּבֹא גַם־הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם: (ז) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־הַשָּׁטָן
 מֵאֵיזַן תָּבֹא וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־ה' וַיֹּאמֶר מִשּׁוּט בְּאָרְץ וּמִהִתְהַלֵּךְ בָּהּ: (ח) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־הַשָּׁטָן הֲשִׁמָּתָ
 לְבָבְךָ עַל־עַבְדִּי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּאָרְץ אִישׁ תָּם וְיֹשֵׁד יִרָא אֱלֹהִים וְסָר מִרָע: (ט) וַיַּעַן הַשָּׁטָן אֶת־ה'
 וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרָא אִיּוֹב אֱלֹהִים: (י) הֲלֹא־אֶתָּה שָׂכַת בְּעֵדוֹ וּבְעֵד־בֵּיתוֹ וּבְעֵד כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ מִסָּבִיב
 מַעֲשֵׂה יָדָיו בְּרִכְתָּ וּמְקַנְהוּ פֶרֶץ בְּאָרְץ: (יא) וְאוּלַם שָׁלַח־נָא יָדְךָ וּגַע בְּכָל־אֲשֶׁר־לוֹ אִם־לֹא עַל־פְּנֵיךָ
 יִבְרָכְךָ: (יב) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־הַשָּׁטָן הִנֵּה כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ בְּיָדְךָ רַק אֵלָיו אֶל־תִּשְׁלַח יָדְךָ וַיֵּצֵא הַשָּׁטָן מֵעַם
 פְּנֵי ה':